

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LXXIX № 46 (3509) Варшава, 17 листопада 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з сайту loda.gov.ua

Історією вигідніше блокувати Україну, ніж молоком та збіжжям. с. 2

У Сеймі говорили про фінанси для меншин
та українських учнів. с. 6

Свято нашої школи у Лігниці. с. 16

ISSN 027-8254

Григорій СПОДАРИК

Історією вигідніше блокувати Україну, ніж молоком та збіжжям

Незабаром виповниться рік правління нового уряду в Польщі. Йому не вдалося зняти напругу в польсько-українських відносинах, а навпаки – він пішов шляхом попередників, роблячи майбутнє заручником трагічної спільної історії. Експерти підкреслюють, що не такими були очікування до демократичних сил.

На «токсичний» стан теперішніх відносин вказують публічні вислови представників польського уряду. На це політичні оглядачі звертають увагу в багатьох публікаціях. Тлом стала пам'ять про Волинську трагедію – з одного боку, і політика ІІ Речі Посполитої щодо українців та депортація в рамках акції «Вісла» – з другого. Моментом відліку, яких було багато й раніше, стали, зокрема, вислови вже колишнього міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби під час його візиту до Польщі. Відповідаючи на запитання про Волинську трагедію, він згадав про акцію «Вісла» і пояснив, що згоди на ексгумацію польських жертв немає через відсутність відповідних кроків з боку польської влади щодо увічнення могил українців.

Серед інших, різко на це відповів прем'єр-міністр Дональд Туск, заявляючи: «Україна та українці, з нашою великою повагою та підтримкою їхніх військових зусиль, повинні розуміти, що приєднання до Європейського Союзу також означає входження в зону стандартів щодо політичної та історичної культури. (...) Поки не буде поваги до цих стандартів з боку України, вона не стане частиною європейської сім'ї».

Зі свого боку міністр закордонних справ Радослав Сікорський, згадуючи про проблему ексгумацій на Волині, наголосив: «Для України краще розв'язати це питання якнайшвидше в душі вдячності за те, що ми сьогодні для неї робимо».

Говорячи з позиції сили, Сікорський далі зазначив: «Україна, звичайно, також має певні вимоги до нас, але саме Польща вирішуватиме закриття наступних розділів у переговорах України з Євросоюзом».

Одноставність польських політиків панує не лише серед представників найсильнішої в уряді «Громадянської коаліції». Своє слово сказав і представник лівих сил, міністр цифризації Кшиштоф Ґавковський. Нещодавно він повідомив, що від України, а насамперед від президента, очікує слів визнання й подяки за польську допомогу, а не критики, особливо тоді, коли існують подальші очікування щодо партнера. Ґавковський невдячність побачив у словах українського президента Володимира Зеленського про те, що Польща не надала обіцяних літаків-винищувачів та не погодилася збивати

російські ракети на території заходу України, які летіли б у напрямку Польщі.

«Зеленський хоче, щоб Польща збивала ракети над Україною, тобто хоче, щоб Польща вступила у війну, хоче, щоб Польща воювала з росією. Зеленський у цих заявах прагне втягнути Польщу у війну з росією», – говорив міністр цифризації в ефірі Радіо ZET, категорично протестуючи проти накресленого ним сценарію.

Не останню роль у контексті загострення відносин відіграли слова очільника «Польської селянської партії» (PSL), віцепрем'єр-міністра й міністра оборони Польщі Владислава Косіяка-Камиша. Згадуючи справу Волині й ексгумацій, він також говорив про можливе блокування вступу України до ЄС.

«Не буде вступу України до ЄС, якщо не буде розв'язано справу Волині. Не буде відкритих кордонів і не буде торгівлі на такому рівні, як є, якщо не буде розв'язане волинське питання», – наголосує польський міністр оборони. Саме його називає «фронтменом блокування інтеграції України до ЄС» у своїй статті Мирослав Чех – представник нашої громади, журналіст «Газети виборчої». Спочатку він предметно розглянув, що керована Дональдом Туском коаліція веде проти України вже другу, після «битви за збіжжя», гібридну війну. До того ж оглядач відзначає, що справжню причину блокування України становлять не історичні питання, а економіка та політика.

«Великі сільськогосподарські підприємства та політичне представництво фермерів на чолі з PSL роками попереджали, що членство України в ЄС є загрозою через величезний потенціал місцевого сільського господарства та його масштабну структуру, яка є кращою для прибуткового сільськогосподарського виробництва. Під час торговельної війни, яку Польща оголосила Україні у квітні 2023 року, тобто під час правління „ПіС“ та його сателітів, ці погляди також уголос висловлювали політики нинішніх керівних партій. Тому не потрібно було великої проникливості, щоб зрозуміти, що за їхніми словами про 20-30-річні перехідні періоди для України насправді ховається бажання заблокувати переговори про вступ на невизначений термін», – окреслює суть проблеми Мирослав Чех.

Він зауважує теж, що, оскільки блокування України за допомогою збіжжя чи молока є «не надто європейськими та демократичними стандартами», польська сторона звернулася до відпрацьованої ще Ярославом Качинським формули «з Бандерою вони до ЄС не ввійдуть». Публіцист звертає увагу на брехню, яку просуває Владислав Косіняк-Камиш: мовляв, справа

→ Волині була порушена лише останніми роками, а до цього часу «існувала змова мовчання». Тим самим міністр, на думку журналіста, перекреслює не лише 35 років зусиль польських демократів, які дбали про висвітлення цього питання, але й польсько-українське примирення. Мирослав Чех наголошує, що теза про «змову мовчання» підриває довіру громадян до своєї держави й розпалює антиукраїнські настрої в Польщі та антипольські в Україні. Водночас блокування європейських стремлінь українців послаблює їхню мобілізацію у боротьбі, однією з основних цілей якої є саме членство в ЄС. Такими твердженнями підривається й довіра українців до влади у своїй державі через те, що вона не може домовитися з Польщею щодо історичних питань. Публіцист «Газети виборчої» зауважує, що уряд Дональда Туска, блокуючи Україну, імовірно, захоче використати вимогу до вступу, що стосується забезпечення державою «права на гідне поховання». Водночас Мирослав Чех вказує на обставини, яких, можливо, польська сторона не взяла до уваги. Як-от те, що, оцінюючи кандидата до ЄС і вказуючи на його неготовність у певних питаннях, член Євросоюзу сам має бути зразком їхнього виконання.

«Під час перевірки способів розв'язання історичних питань у відносинах з Україною може виявитися, що з польської шафи випаде не один скелет», – зауважує Мирослав Чех. Доля пам'ятників у Монастирі чи Грушовичах (в останньому випадку він був перемелений за дорученням місцевої влади й використаний для укріплення дороги) – це далеко не все, що міститься у цій шафі. Водночас журналіст відзначає, що ставленням до українських увічнень, розташованих на своїй території, Польща порушує пункт Конституції про те, що народом є усі громадяни, а не лише етнічні поляки.

«В історичних питаннях держава дискримінує українську меншину, зробила її заручницею польської історичної політики, не забезпечила захисту від насильства та позбавила цю спільноту правової визначеності та безпеки», – пише Мирослав Чех. Він зауважує також, що за процесом переговорів про вступ наглядатимуть різні установи, зокрема Європейська комісія, що гарантує необхідну об'єктивність та ретельність. Врешті оглядач вказує на опитування громадської думки, які показують, що 1/3 поляків не хоче прив'язувати членство України в ЄС до її згоди не ексгумації польських жертв (52% респондентів було «за», приблизно 30% – не мають своєї думки у цьому питанні). Мирослав Чех переконаний, що кількість противників «історичного заручництва» зросте, коли люди отримають більше інформації про суть методів, котрі використовує уряд для блокування інтеграції України до ЄС.

У подібному дусі у своєму блозі говорить і Адам Шосткевич – публіцист тижневика «Політика». Він також наголошує на тому, що прем'єр Дональд Туск запряг до політики історію й силу.

«Несподіваний жорсткий поворот щодо України можна інтерпретувати як перехоплення нарративу „ПіС“, відбирання його „палива“ перед президентськими виборами в Польщі. Але риторика, зараз запущена, заживе власним життям і посилить напругу. Виникає питання, чи варта цього гра Туска?» – зауважує Адам Шосткевич. Він

питає й про те, як поєднати польські очікування вдячності з паралельними заявами про те, що «українці платять найдорожчу ціну, героїчно борються за свою й нашу безпеку»? Оглядач наголошує на потребі створити стратегічне, довгострокове бачення та відповідну до цього політику щодо України та Сходу загалом. Тому, на його думку, не варто говорити про умови для членства України в ЄС і НАТО.

Поведінку польського уряду тлумачить й професор Анджей Ледер із Польської академії наук у розмові з журналістом Пйотром Пацевичем для порталу OKO.press. Науковець відзначає, що в Польщі з'явилася втома від українських питань та знизився рівень проукраїнських настроїв. Все це має свої джерела в суспільних процесах – страх, невпевненість, брак почуття безпеки та різкий поділ суспільства. За таких обставин нині й десятки років тому вигідним ставав образ «українських різунів» у ставленні до поляків. Анджей Ледер згадує дійсність II Речі Посполитої, коли відбувався різкий ідейний конфлікт між «ендецією» (загальна назва польських організацій національно-демократичного спрямування, що стала синонімом польського шовінізму – прим. ред.) та табором маршалка Юзефа Пілсудського. Перші – це націоналісти, а другі – умовно представники більш ліберального проєкту. Дослідник підкреслює, що тоді перемогла ідея націоналізму і навіть «пільсудчики», коли в 30-х роках творили уряд, почали з «ендеками» змагатися саме в підтримці націоналізму. А оскільки тодішня влада не спроможна була розв'язувати суспільні проблеми, то довела до того, що значна частина суспільства почала шукати об'єкт помсти. Для цього добре підходили національні меншини – українці, євреї чи білоруси. Науковець зауважує, що подібна ситуація відбувається й сьогодні.

«Прем'єр-міністр Дональд Туск помічає, що питання порушеної безпеки викликає сильне піднесення ідентичності в Польщі та починає входити в націоналістичне емоційне поле, коли наголошують на загрозах з боку інших національних груп, зокрема українців. Прем'єр використовує ворожість, щоб побудувати свою позицію того, хто може відповісти твердо. Це дозволяє добитися прихильності правоцентристського електорату», – зазначає в інтерв'ю професор Анджей Ледер. Водночас науковець зауважує, що державна сторона, здається, не помічає невідповідності між вимогами про вшанування польських жертв ОУН та УПА та пасивністю у питанні відновлення та захисту українських увічнень в Польщі.

«Лише об'єднавши ці два питання, можна буде говорити про тривале примирення і зосередитися на поточному співробітництві Польщі та України», – вважає професор Анджей Ледер. Науковець підкреслив, що проблема важкого минулого потребує, зокрема, відповідальності за слова і на початок хоч кількох дружніх жестів одне до одного. Варто було б також побачити добру волю партнера й перестати підігрівати проблеми з метою сподобатися радикальному електорату.

Відкритим залишається питання, чи з обох боків польсько-українського кордону залишилися ще політики, які цю очевидність усе-таки захочуть втілити у життя? ●

Різдвяний подарунок для дітей з прифронтових районів

«Різдво на лінії вогню» – так називається 11-та едиція «Свята без тата». Цього року організатори хочуть подарувати подарунки дітям із прифронтових регіонів України.

«Кожна дитина заслуговує на свято, але війна забрала його у багатьох дітей України. Тому ми створюємо святкові пакунки, які привезуть їм тепло й надію. Лише одна тепла шапка, одна нова іграшка чи ліхтарик можуть значити для цих дітей набагато більше, ніж ми можемо уявити», – пишуть організатори фонду UNITERS із Варшави.

Що збирає організація?

Теплі ковдри (коци), грілки для рук, вітаміни, термокружки, шапки, шарфи, рукавички, ліхтарики та батарейки, беруші (zatycki do uszu), солодощі та нові м'які іграшки.

Ви можете підтримати акцію кількома способами. Принести або надіслати речі з вищенаведеного списку до пункту UNITERS (адреса: al. Jerozolimskie 30, Варшава). Можна теж організувати грошовий збір та збір речей у своєму місті, наприклад, на роботі чи у школі, та доставити/вислати все до пункту у Варшаві. Звичайно, є можливість зробити пожертву, переказавши гроші на один із рахунків:

PLN PL55109018410000000148875552
USD PL83109010560000000149909723
EUR PL26109010560000000149909682

Крім того, збір коштів проводять на польській крауд-фандинговій платформі Zrzutka.pl (Święta na linii ognia) та через міжнародну платіжну систему PayPal.

Збір подарунків і грошей триває до 24 грудня

Нагадаємо, що фонд UNITERS з Варшави, який раніше називався «Ініціатива героям Майдану», уже 11-й рік поспіль проводить акцію «Свята без тата», до якої доєднуються сотні українських волонтерів зі всього світу, щоб на Різдво подарувати дітям символічний подарунок. Від 2022 року організація зібрала ліхтарики для 4,5 мільйонів дітей і підготувала 15 тисяч подарунків для дітей із прифронтових районів.

Подарунки дарують дітям військовій, що можливе завдяки співпраці фонду з ЗСУ. Це дозволяє дістатися до найвіддаленіших і найнебезпечніших куточків України.

«Приєднуйтеся до нас. Зробімо це разом – адже свято не має залишатися осторонь навіть там, де лінія фронту», – наголошують члени фонду UNITERS.

Більше інформації на фейсбук-сторінці організації та платформі Zrzutka.pl (Święta na linii ognia).

Фото з сайту zrzutka.pl

День пам'яті жертв голодоморів

Цей день щорічно відзначають в Україні у четверту суботу листопада. Цьогоріч День пам'яті жертв голодоморів припадає на 23 листопада. Традиційно у рамках відзначень проводять поминальні богослужіння й покладають символічні горщики із зерном та свічками до пам'ятників жертвам голодоморів в Україні. Подібне відбувається теж у різних містах по всьому світу. У Польщі такі місця розташовані у Варшаві, Кракові, Перемишлі тощо.

Цього дня о 16:00 (у Польщі – о 15:00) оголошують загальнонаціональну хвилину мовчання, після чого по всій Україні відбувається акція «Запали свічку», у межах якої всі охочі несуть свічки до пам'ятників жертвам. В акції також можна взяти участь, запаливши свічку у своєму вікні. До чого і заохочуємо всіх читачів газети.

У 2024 році відзначаємо 91-ші роковини Голодомору 1932-1933 років. Масових штучних голодів українці зазнали теж у 1921-1923 і 1946-1947 роках.

Огляд релігійної творчості у Перемишлі

19 жовтня в Перемисько-Варшавській архієпархії відбувся II Огляд релігійної творчості. Про це повідомлено на її сайті.

Участь в огляді, який проходив у Народному домі, взяло понад 130 дітей та молоді з початкових і середніх шкіл разом зі своїми священниками та катехитами.

З благословення митрополита Перемисько-Варшавського Євгена Поповича учасників привітав та благословив протосинкел отець митрат Богдан Степан.

Всього на огляді виступило 12 груп із Перемишля, Варшави, Хотинця, Мокрого, Кельць, Радома, Тарнова, Криниці, Горлиць та Кракова.

Після виступу дітей та молоді архієпископ і митрополит Перемисько-Варшавський владика Євген Попович подякував учасникам та організаторам цього річного огляду.

На завершення відбулося вручення подяк організаторам груп і подарунків усім учасникам.

Захід відвідало приблизно 200 осіб.

Фото із сайту cerkiew.org

Подаруй книгу для дітей з Мокрого на Свято Миколая

До 19 листопада діткам із Мокрого в Підкарпатському воєводстві можна подарувати книги з нагоди Дня святого Миколая. У рамках акції «Mokry Mikołaj z książką», оголошеної у фейсбуці, організатори збирають **нові** книги для учнів 1-8 класів Недержавної початкової школи у Мокрому. Сьогодні у школі, якою вже понад десять років опікується фонд «Баладгора», навчається 54 дитини. Здебільшого це діти української меншини, які вивчають українську мову. Більше інформації – на фейсбук-сторінці акції та за телефоном школи: (13)4629075.

Адреса доставки:

**Niepubliczna Szkoła Podstawowa
Mokre, 38-542 Rzepedź.**

Збори гуртка ОУП в Зеленій Горі

19 жовтня у Зеленій Горі відбулися звітно-виборчі збори гуртка ОУП. Однією з обговорюваних тем було питання залучення молоді.

До управи гуртка обрано 7 осіб (список подано наприкінці). Під час дискусії присутні звернули увагу, що необхідно залучати молодь до співпраці. Саме на заходах для молоді та дітей буває багато учасників. Присутні на зборах теж порушили питання про те, щоб долучити до праці гуртка осіб, які не є членами Об'єднання, але підтримують організацію. Також повернулися до питання створення сайту гуртка.

Звичайно, збори були й нагодою підбити підсумок діяльності зеленогірського гуртка протягом минулих років. Тут треба сказати, що діяв він в обставинах обмеження. Як знаємо, у 2020 році всім нам довелося боротися з пандемією ковіду. Тому на якийсь час діяльність організації була майже цілковито припинена.

Щойно з'явилася можливість відновити роботу, управа гуртка й запрошені гості почали зустрічатися майже кожної середи в домівці. Обговорювали, як має працювати його структура, щоб діяльність була доступна для всіх українських жителів міста. Не лише тих, які живуть тут від 1947 року, тобто переселенців з Лемківщини й Надсяння, але також українців з України, котрі мешкають в Зеленій Горі й околицях протягом небагатьох років, та осіб, змушених тікати внаслідок російської агресії в Україні.

Кожного року гурток організовує шевченківські вечори, на яких виголошуємо доповіді про поета та читаємо його вірші. На одному з таких вечорів я презентував поштові марки з моєї колекції, присвячені Тарасові Шевченку.

Влаштовували також зустрічі з нагоди релігійних та державних українських свят, зокрема Дня Незалежності України чи Дня Соборності України.

Двічі перед великодніми святами гурток провів заняття з писанкарства. Було використано традиційні методи та візерунки, за якими прикрашали яйця на Великдень наші бабусі й мами на Лемківщині й Надсянні. У цих заняттях взяло участь багато людей. Особливо тішить, що було велике зацікавлення серед дітей і молоді.

Гурток організував зустріч із режисером фільму «Заборонений» Романом Бровком, який розповів усім присутнім про Василя Стуса. Саме цьому українському поету присвячено кінороботу. Також відбувся показ цієї стрічки в домівці гуртка.

Натомість у Воєводській бібліотеці я двічі мав доповідь про українську вишиванку – польською та українською мовою. У тій же бібліотеці відбулася презентація моєї поетичної збірки українською мовою, де я прочитав свої вірші, а пізніше було проведено обговорення. Присутніми на події були й поляки, й українці. Організувала зустріч Ксеня Палій. Наступною в Гмінному осередку культури міста Свідниця пройшла презентація моєї збірки віршів польською мовою «Iskierka Nadziei». На неї прийшли, крім поляків, також українці – члени нашого гуртка.

Торкаючись питання повномасштабної війни в Україні, розпочатої росією у 2022 році, слід сказати, що до Зеленої Гори прибуло сотні біженців з України. Члени нашого гуртка долучилися до допомоги там, де це було можливо й необхідно. Також приміщення нашої домівки стали місцем, куди люди із Зеленої Гори та інших місцевостей приносили допомогу. Ми розподіляли її між прибулими біженцями.

Крім цього, надали залу домівки для репетицій співочого гурту з України «Тернева рожа».

Варто додати, що молодь відновила нашу світлицю. У знак подяки управа гуртка придбала для них тенісний стіл. Зараз кожен у будь-який час може зустрітися в домівці. Проте проблемою управи зеленогірського гуртка ОУП надалі залишається той факт, що лише невелика кількість молоді долучається до його діяльності. Можливо, це тому, що в управі переважно працюють люди старшого віку.

Список нових членів управи та їхні посади в зеленогірському гуртку ОУП: Ігор Магас (голова), Василь Шляхтич (заступник голови), Михайло Шафран (секретар), Станіслав Суховацький (скарбник) та члени управи – Віталій Чарук, Івона Шляхтич, Іреней Яворницький.

До ревізійної комісії обрано: Мирослава Кулика (голова), Дороту Прибитень (секретарка) та Ірину Ванатко (членкиня).

Василь ШЛЯХТИЧ

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Фото з сайту president.gov.ua

Зеленський привітав Трампа з перемогою

В США 5 листопада відбулися президентські вибори, на яких перемогу отримав представник Республіканської партії Дональд Трамп. Нинішній президент США Джо Байден привітав Дональда Трампа та запросив його в Білий дім. Кандидатка від Демократичної партії, віцепрезидентка США Камала Гарріс теж визнала перемогу Трампа та пообіцяла продовжити боротьбу, натякаючи на подальшу участь у політиці.

Зустріч Зеленського і Трампа в США у вересні 2024 року

Президент Володимир Зеленський теж привітав Дональда Трампа і висловив сподівання, що під керівництвом Трампа Штати продовжать подальшу потужну двопартійну підтримку України.

«Вітаю Дональда Трампа з вражаючою перемогою на виборах! Пригадую нашу чудову зустріч із президентом Трампом у вересні, коли ми детально обговорили стратегічне партнерство між Україною та США, План перемоги і шляхи припинення російської агресії проти України. Я ціную прихильність президента Трампа до підходу „мир через силу“ у глобальних справах. Саме цей принцип може реально наблизити справедливий мир в Україні. Сподіваюся, що ми разом втілимо його в життя», – написав президент в соцмережах.

«Ми зацікавлені в розвитку взаємовигідної політичної та економічної співпраці, яка принесе користь обом нашим країнам. Україна як одна з найсильніших військових держав Європи прагне забезпечити довготривалий мир і безпеку в Європі та трансатлантичному співтоваристві за підтримки наших союзників», – додав він.

Згодом український президент провів телефонну розмову з Трампом. «У мене була чудова розмова з президентом Дональдом Трампом і я привітав його з історичною переконливою перемогою», – повідомив президент та додав, що домовився з Трампом про тісний діалог і розвиток співпраці.

Яким буде план Трампа щодо України?

Видання The Wall Street Journal пише, що радники запропонували Дональду Трампу кілька ідей щодо врегулювання війни в Україні, і всі вони передбачають або замороження конфлікту, або відмову від НАТО та фінансування допомоги Україні. Трамп ще не прийняв рішення і не затвердив жодного мирного плану, а його колишні співробітники переконують, що рішення він прийме самостійно.

Треба зазначити, що протягом усієї передвиборчої кампанії Трамп критикував політику Байдена щодо України. Він казав, що міг би швидко вирішити конфлікт, посадивши обидві сторони за стіл переговорів, але не розкрив, як саме він це зробить.

Насправді Трамп не затвердив конкретного мирного плану, кажуть його союзники, в тому числі й того, як він переконає владимира путіна і Володимира Зеленського сісти за один стіл і вести переговори.

Хоча радники запропонували свої ідеї, лише сам Трамп після консультацій з ключовими помічниками вирішуватиме, як вести делікатну і відповідальну дипломатію.

Як і під час першого терміну Трампа, різні фракції змагатимуться за вплив на зовнішню політику. Більш традиційно налаштовані союзники, такі як Майк Помпео, колишній державний секретар, який зараз претендує на посаду глави Пентагону, швидше за все, наполягатимуть на врегулюванні, яке, як видається, не дасть Москві великої перемоги.

Інші радники, зокрема Річард Гренелл, головний кандидат на посаду голови Держдепартаменту або радника з питань нацбезпеки, можуть віддати пріоритет прагненню Трампа якнайшвидше закінчити війну, навіть якщо це означатиме примушення Києва до значних поступок.

Усі пропозиції відходять від підходу Байдена і одностайно рекомендують заморозити війну на місці – закріпивши захоплення росією приблизно 20% території України – і змусити Україну тимчасово призупинити її прагнення приєднатися до НАТО.

Одна з ідей, запропонованих у перехідному офісі Трампа, детально викладена трьома особами, наближеними до новообраного президента, передбачає, що Київ пообіцяє не вступати до НАТО щонайменше 20 років. В обмін на це США продовжуватимуть наповнювати Україну зброєю для стримування майбутньої російської атаки.

Згідно з цим планом, лінія фронту фактично зафіксувалася би на місці, і обидві сторони погодилися б на майже 1300 км демілітаризованої зони. Хто охоронятиме цю територію, залишається незрозумілим, але один з радників сказав, що миротворчі сили не включатимуть американські війська і не походять від міжнародної організації, що фінансується США, наприклад, ООН.

«Ми можемо проводити навчання та надавати іншу підтримку, але ствол гармати буде європейським. Ми не відправляємо американських чоловіків і жінок підтримувати мир в Україні. І ми не будемо за це платити. Нехай це роблять поляки, німці, британці і французи», – зазначив один із членів команди Трампа.

Раніше Трампу представили план, що передбачає утримання зброї України доти, доки Київ не погодить-

ся на мирні переговори з росією. Україна все ще може спробувати повернути втрачену територію, але робити це доведеться шляхом дипломатичних переговорів.

Яку з цих стратегій Трамп реалізує, повністю чи частково, і чи реалізує взагалі – поки що незрозуміло.

Відзначається, що такі плани зустрінуть жорсткий опір з боку деяких союзників США по НАТО, які розглядають агресію росії проти України як безпосередню загрозу для своїх країн, та в Україні, де поступки щодо територій сприймуть як капітуляцію перед московією.

Нагадаємо, що у ході передвиборчої кампанії Трамп відкрито давав зрозуміти, що він припинить чи різко скоротить військову допомогу Україні, якщо переможе на виборах 5 листопада, а також відмовився заявити, що хоче, щоб Україна виграла війну.

росія використовує вдесятеро більше «шахедів», ніж минулої осені

Як повідомляє Генеральний штаб ЗСУ, жовтень став рекордним місяцем за кількістю запусків російських ударних безпілотників по Україні. За даними Повітряних сил, у період з серпня по жовтень 2024 року росія запустила 4300 ударних дронів типу Shahed та інших моделей, що імітують їхні характеристики. Зазначається, що силам оборони вдалось збити 3063 ворожих БПЛА, що становить 71% цілей. Крім того, у звітах Повітряних сил з'явилися маркування «локаційно втрачені» – тобто зникли з радарів, внаслідок активної протидії РЕБ, із серпня по жовтень 2024 року таких дронів було 1052, що становить 24% цілей. Прямі влучання ворожих БПЛА склали 5% загальної кількості запусків, а додаткові пошкодження могли бути спричинені падінням збитих безпілотників, додали в Генштабі.

Як повідомляє видання АрміяInform на основі аналізу даних Повітряних сил ЗСУ, вересень став першим місяцем, коли росія щодня атакувала Україну «шахедами». У середньому російські війська запускали по 44 шахеди на день, а найбільший масований пуск зафіксували 14 вересня – тоді було випущено 72 дрони.

«Шахедна» статистика, за даними Генштабу, виглядає наступним чином:

- серпень: 818 запущено, 701 збито, 91 втрачено з радарів;
- вересень: 1410 запущено, 1156 збито, 201 втрачено з радарів;
- жовтень: 2072 запущено, 1206 збито, 766 втрачено з радарів.

Для порівняння, у травні-липні 2024 року росія випустила 1133 дрони, з яких 1055 було збито, а 10 зникли з радарів. В Генштабі додали, що прямі влучання ворожих безпілотників у травні-липні становили 6%, а в серпні-жовтні – 5%.

Зі свого боку президент Володимир Зеленський повідомив, що наразі росія використовує вдесятеро більше шахедів, ніж минулої осені. А 3 листопада він зазначив, що тільки за тиждень російські окупанти застосували проти України понад 900 бомб, близько 30 ракет і майже 500 ударних БПЛА типу Shahed.

Україні взимку загрожує від 8 до 20 годин без світла на добу

За умови холодної зими та атак по атомних станціях, Україна може зіткнутися з відключеннями до 20 годин на добу. Про це пише видання Politico з посиланням на думку енергоекспертів.

Кожна зима під час війни в Україні була важкою, але цей сезон починається після багатьох місяців російських повітряних ударів по енергоінфраструктурі.

Тільки наприкінці серпня росія випустила понад 200 ракет і дронів по об'єктах енергетики, завершивши кампанію, яка скоротила потужність виробництва електроенергії в Україні більш ніж на 9 ГВт, за словами Геннадія Рябцева, головного наукового співробітника Національного інституту стратегічних досліджень України та експерта з енергетичного ринку. Це втрата восьми електростанцій і понад 800 об'єктів теплопостачання.

«Найреалістичніший сценарій», з яким країна зіштовхнеться цієї зими, за словами Рябцева, включає обмеження «постачання електроенергії для промисловості та домогосподарств на 8-14 годин на день».

За умов сильного похолодання та нових ударів по атомній системі електропостачання, Україна може зіштовхнутися з відключеннями світла до 20 годин на добу, каже Олександр Харченко, керівник Центру досліджень енергетичної галузі та радник уряду України з питань енергетики.

Це означає відсутність тепла в домівках, зупинку критично важливих для війни заводів і виїзд українців за кордон у пошуках прихистку.

Однак українці можуть пройти зиму і без планових відключень світла, якщо об'єкти енергетики вдасться захистити від обстрілів.

Пошкоджено понад 2000 об'єктів культурної інфраструктури

Від початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну пошкоджень зазнали 2109 об'єктів культурної інфраструктури, з них 368 – знищені. Про це повідомило Міністерство культури та стратегічних комунікацій України.

Серед втрат – 37 закладів культури державної форми власності та 2072 заклади комунальної форми власності.

Найбільших втрат і збитків культурна інфраструктура зазнала у Донецькій, Харківській, Херсонській, Київській, Миколаївській, Запорізькій, Луганській областях.

Найбільше пошкоджень та руйнувань зазнали клубні заклади.

Загалом постраждали: клубні заклади – 1018; бібліотеки – 750; заклади мистецької освіти – 163; музеї та галереї – 120; театри, кінотеатри та філармонії – 38; заповідники – 7; парки, зоопарки – 9; цирки – 4.

Руйнувань зазнали клубні заклади, бібліотеки, музеї, театри на території 297 територіальних громад.

Станом на зараз майже вся територія Луганської та значні частини територій Запорізької, Донецької та Херсонської областей досі перебувають у тимчасовій окупації, що унеможливорює точний обрахунок кількості закладів культури, що постраждали внаслідок бойових дій та окупації. ●

Григорій СПОДАРИК

У Сеймі говорили про фінанси для меншин та українських учнів

Бюджет нацменшин та навчання дітей з України у польських школах – ці питання розглянули у Сеймі в рамках жовтневих засідань комісії нацменшин та комісії освіти й науки.

Інформацію про ситуацію з формуванням бюджету представив віцеміністр внутрішніх справ і адміністрації Томаш Шиманський. Відомство вносило пропозицію про збільшення на 3 мільйони злотих бюджету для меншин, зауважуючи, що від 2022 року він постійно становить 18,5 мільйонів злотих. Проте аргумент не переконав міністра фінансів, і кошти на потреби меншин не зростуть. Сьогодні бюджетні кошти потрібні на усунення наслідків нещодавньої повені. Водночас Томаш Шиманський запевнив, що надалі звертатиметься, щоб в остаточному проєкті бюджету знайшлася можливість для збільшення фінансування на діяльність меншин. Службовець повідомив також, що актуальний бюджет відомство збільшило на 1 мільйон злотих, а нацменшинні організації вже склали свої заявки.

У дискусії взяв участь представник української громади й співголова Спільної комісії уряду та нацменшин Григорій Купріянович, який подякував за додаткові кошти на цей рік. Він позитивно оцінив роботу відомства під керівництвом міністра Томаша Семоняка щодо покращення відносин і діалогу з меншинною стороною та спрощення рестрикційних (обмежувальних – прим. ред.) умов для надання дотацій. Разом із тим Григорій Купріянович зауважив, що меншини з розчаруванням сприймають брак можливості збільшити фінансування в бюджеті за 2025 рік. Він нагадав, що в останні роки помітно зросла інфляція, ціни й оплати, а також рівень мінімальної зарплати. З огляду на таку ситуацію, якщо меншинний бюджет залишиться на теперішньому рівні, це фактично означатиме скорочення коштів на діяльність меншин у наступному році.

«Насправді важко собі уявити функціонування меншинних організацій у таких фінансових умовах», – наголосив Григорій Купріянович. Він зауважив, що майже 10 років тому на потреби меншин держава виділяла 15 мільйонів злотих. Зараз ці кошти зросли на 3 мільйони, але вони ніяк не встигають за ростом цін та вартістю послуг. Тому Григорій Купріянович просив членів комісії та представників уряду подбати про збільшення меншинного бюджету. Його теперішній розмір, на думку співголови комісії, може призвести до затримки багатьох завдань, які виконують меншинні організації. Григорій Купріянович зауважив також, що кошти з державного бюджету становлять основне джерело діяльності меншинних організацій.

Про те, якою складною є актуальна ситуація, говорив секретар Товариства словаків у Польщі Людомир Молі-

торіс. Він зауважив, що ціни на опалення офісу їхньої організації зросли на 270%. Крім цього, своїм працівникам вони можуть платити лише мінімальну заробітну плату, а це означає, що люди будуть звільнятися, шукаючи кращих умов.

«Міністерство мусить враховувати ці факти, плануючи наступні бюджети. Це не є нашими надмірними очікуваннями», – говорив Людомир Моліторіс. Він зауважив також, що політика фінансової підтримки з боку держави повинна спиратися на її реальні зобов'язання щодо меншин.

Про ситуацію українських учнів у польських школах на засіданні комісії освіти та науки говорила віцеміністерка національної освіти Йоанна Муха. Вона нагадала, що з 1 вересня 2024 року діти та молодь – громадяни України, які проживають у Польщі, виконують обов'язок однорічної дошкільної підготовки та обов'язок навчання у школах польської системи освіти. Виняток становлять учні, які у 2024/2025 навчальному році перебувають в останньому класі школи, що працює в системі освіти України за методом дистанційного навчання, та мають намір складати іспити на український атестат зрілості у 2025 році. Вона поінформувала також, що подовжено період додаткового безплатного вивчення польської мови з 24 до 36 місяців для учнів, котрі почали навчання протягом двох попередніх навчальних років. До того ж учні у 2024/2025 навчальному році самі вирішуватимуть, чи складати екзамен з польської мови у восьмому класі. З 1 вересня 2024 року існує можливість працевлаштування в польській школі міжкультурного асистента, який, серед іншого, надає непольським громадянам допомогу в контактах зі шкільним середовищем, а також співпрацює з їхніми батьками та школою, допомагає в процесі адаптації та інтеграції. У вересні Міністерство національної освіти створило також спеціальну групу, яка має допомагати саме в інтеграції. Йоанна Муха зауважила, що протилежний процес – асиміляція – прив'язує учня до країни, що приймає. А це означає усунення культурних відмінностей і фактично денаціоналізацію учня.

«Ми не маємо таких намірів. Ми хочемо, щоб українські діти зберігали свою ідентичність, бо хочемо, щоб вони мали можливість повернутися в Україну», – говорила Йоанна Муха. Відповідаючи на запитання депутатів, вона зазначила, що польське міністерство не консультується з українським партнером щодо бажаних напрямів освіти молодих українців у Польщі. Віцеміністерка підкреслила, що відомство буде враховувати тут польський попит та потреби. Одночасно вона звернула увагу на дуже складну демографічну ситуацію в Україні через велику кількість осіб, які виїхали й, мабуть, вже не повернуться. Багато українців загинуло внаслідок дій російського агресора.

Григорій СПОДАРИК

Допоможемо розповісти справжню історію

У жовтні в рамках «Українських барв прикордоння» в Браневі докторка Ольга Кіх-Маслей попросила місцевих українців про допомогу в збиранні матеріалів для чергової публікації. Небайдужих до минулого громади запрошуємо відгукнутися на заклик дослідниці.

– Запросіть мене й покажіть свої фотографії, реліквії, які ваші діди чи батьки привезли з рідних сторін. Саме вони часом можуть бути ближчими до справжньої історії, ніж записи професійних істориків, – звертається дослідниця. Вона розповіла також, що зацікавилась кладовищами на території Браневського повіту, бо «це польові архіви», у яких можна знайти інформацію про те, хто приїхав сюди, де жив тощо. У багатьох випадках надгробні написи на Браневщині написано українською мовою.

У своїй презентації «Аверс та реверс тієї ж історії» дослідниця зауважила, що після 1945 року на землях Браневщини відбулась неймовірна демографічна революція. Одні мусили покинути там свої споконвічні домівки, а інші, що потрапили сюди, подібну трагедію пережили, залишаючи території польсько-українського пограниччя. Аверсом та реверсом подій, на думку дослідниці, є надгробний камінь на кладовищі у місцевості Пенцішево. На одному його боці викарбувано ім'я українського переселенця з Томашівщини Івана Божи́ка, а на другому – попереднього мешканця села Готфріда Флі́рге.

«Цей камінь може бути символом й акції “Вісла”», – зауважила Ольга Кіх-Маслей. Вона також переконана, що подальші дослідження потрібні, щоб поставити крапку над «і» та на початку XXI століття не творити нових стереотипів. До того ж, як зазначила дослідниця, у сучасних публікаціях про історію так званих «одзисканих земель» майже не згадують про долю українців, що пережили акцію «Вісла». Вона нагадала, що в Польщі до 1939 року жило 5 мільйонів представників української нацменшини. Після встановлення кордонів у 1944 році залишилося

майже 700 тисяч, з яких приблизно 500 було виселено до радянської України, а близько 150 тисяч – у межах акції «Вісла». Деякі змішані сім'ї уникнули депортації й надалі проживали на рідних землях, переважно в Більському повіті. Ольга Кіх-Маслей вважає, що позбутися нових стереотипів дозволить відповідна термінологія. Після війни українці, але також німці чи поляки, зазнали не міграції чи переселення, а депортації та етнічної чистки. Дослідниця зауважила, що досі не була створена книга з даними про депортованих українців.

– Ми знаємо, що вивезено приблизно 150 тисяч осіб, натомість не знаємо куди точно, як їх звали, куди вони потрапили. Чому це важливо? Тому, що дуже цікавий людський потенціал просто розпорошився та зник. З усіх депортованих залишилася приблизно одна третя, – зазначила науковиця. Водночас вона звернула увагу на те, що термін «понімецький» засвоївся у громадській думці, але «поукраїнський» вже не існує. А це слово стосується не лише того, що залишилося на південно-східних землях Польщі, але й того, що українці привезли із собою на місця депортації, зокрема на Вармію та Мазури.

«Хочу донести до вас, нагадати й одночасно заохотити до дій, оскільки ми у вирішальному моменті відходу однієї дуже важливої культурної формації українців у Польщі й появи зовсім іншої, переважно пов'язаної з хвилею мігрантів з України», – говорить Ольга Кіх-Маслей. Вона переконана, що постійне вивчення історії потрібне тому, що українці через депортацію отримали негативне означення не з огляду на якісь вчинені злочини, а внаслідок свого національного походження. Така ситуація впливає на почуття гідності, що своєю чергою є найбільшим скарбом кожного етносу чи нації. Чому українці в другому та третьому поколінні не хотіли вже продовжувати свою національну ідентичність? Дослідниця запевняє, що внаслідок політичного удару в найбільш чутливу струну – почуття гідності. Ніхто не хотів належати до реєстру засуджених.

У своїй презентації Ольга Кіх-Маслей розповіла про село Корні, мешканці якого опинилися, зокрема, на Браневщині. Матеріали зі свого архіву надав Ярослав Келлер. Історикиня підготувала й розповідь за даними Мирослава Процика з Галін, ще одного колишнього мешканця Корнів, яку оприлюднить на своїй сторінці у фейсбуці. Відгукнувшись на її звернення, можна посприяти появі значно більшої кількості таких матеріалів, презентації їх ширшому колу й, мабуть, головне – збереженню від забуття... ●

→ «Від наших українських партнерів знаю, що незалежно від того, з якою професією людина повернеться в Україну, вона буде потрібна. Якщо ми дамо гарну освіту і розуміння у сфері європейської інтеграції, то, напевно, українська сторона за таку особу буде нам вдячна», – зауважила Йоанна Муха. Вона повідомила також, що відомство надалі намагатиметься охопити шкільним обов'язком усіх учнів з України і не допускати ситуацій, щоб хтось залишався поза системою. Саме цьому служила прив'язка виплати 800+ до обов'язку навчання.

«Ми не можемо дозволити собі, щоб у Польщі були діти, які не користуються системою освіти, бо це фунда-

мент їхнього майбутнього життя», – говорила віцеміністерка.

У польських школах у 2023/2024 навчальному році було 134 тисячі українських учнів. Але ця кількість постійно змінюється, зокрема тому, що українські родини повертаються на батьківщину чи виїжджають в інші країни. Наскільки це динамічний процес показує ситуація з виплатами 800+ та їхня прив'язка до шкільного обов'язку. Тут бачимо, що кількість українських учнів зросла на 20 тисяч, але водночас системі залишило 36 тисяч учнів. Віцеміністерка Йоанна Муха запевнила, що відомство буде постійно моніторити ці процеси та зіставляти зібрані дані. ●

Ігор ЩЕРБА

Фото з архіву героїв статті

Відновлене українське шкільництво у Варшаві

Перша українська школа в столиці Польщі почала працювати 15 листопада 1929 року. Її було утворено стараннями емігрантів Української Народної Республіки. Варто нагадати, що упродовж 20-30-х років ХХ століття у польській столиці перебували такі визначні діячі української історії, культури й церкви, як голова УНР отаман Симон Петлюра, митрополит Мстислав Скрипник, кінорежисер Олександр Довженко, поетеса Олена Теліга. На жаль, внаслідок дипломатичного тиску Москви на Варшаву багато з лідерів української еміграції, зокрема Симон Петлюра, подались до Західної Європи, інтерновані воїни армії УНР роз'їхались Польщею.

Парадоксально, що лише через 95 років від ренесансу української еміграції в польській столиці почала знову працювати українська школа. Про її роботу «Нашому слову» розповідає вчителька Тетяна Оуєргі.

Тетяна Оуєргі

Суботня школа

– Після II Світової війни українське шкільництво у Варшаві було відновлено тільки у 2007 році.

Сама назва «пункт навчання» свідчить про те, що це не школа у прямому розумінні слова. Однак ми всі разом – вчителі, батьки та учні – називаємо його суботньою школою. Учнями можуть стати діти лише польських громадян українського походження, що проживають у Варшаві та її околицях. Громадяни України мають можливість навчатися в інших українських школах Польщі. Це відбувається внаслідок чинного законодавства.

У суботу та неділю, залежно від кількості дітей, діють групи дошкільнят, початкової та середньої шкіл. Діти приходять сюди вивчати рідну мову, історію, географію.

Учитель має право використовувати дидактичний матеріал, який вважає потрібним, і переважно добирає його сам. Підручник має бути затверджено Міністер-

ством освіти Польщі. Проте такого підручника на основі нової навчальної програми зараз, на жаль, у нас немає.

Два роки тому міністерство провело конкурс і Католицький університет у Любліні, точніше кафедра українознавства, мала опрацювати посібник для середньої школи. Цей підручник не був надрукований, він існує в онлайн-версії.

Про художню самодіяльність

– Художня самодіяльність у нас незначна, немає постійного ансамблю. Це тому, що не маємо відповідного вчителя-методиста, який зміг би організувати таку роботу.

Однак протягом шкільного року ми проводимо кілька культурних заходів, до яких залучаємо дітей та батьків.

Це традиційно Різдво, вертеп, були також шкільні акції, як шевченківські святкування, День матері, Свято вишиванки.

Навчально-виховні заходи

– Беремо участь у традиційних Оглядах релігійної творчості, що проходять у Перемишлі. Тут активними є діти, які вивчають релігію. Ми долучаємося до цього заходу.

Минулого року хотіли поїхати на фестиваль до Барселони. Проте ми пізно про нього довідались, тому не встигли відповідно підготуватись. Маємо багато планів на цей навчальний рік.

Наші учні також регулярно стають учасниками літературних конкурсів, що проходять у столиці Польщі. Знаємо, що в Підкарпатському воєводстві відбувається літературний конкурс української мови. Подібний конкурс ми хочемо організувати і в Мазовецькому воєводстві.

Українська школа – це для нас національний обов'язок

Микола Щерба (на фото) вчився в українській школі від початку її відновлення в столиці. Живучи за межами Варшави, він кожної суботи долав багато кілометрів, щоб доїхати на уроки. Вважав це своїм національним обов'язком. Зараз Микола – випускник Варшавського університету й дописувач «Нашого слова». Колишній учень так згадує про своє навчання:

– На мою думку, я обов'язково мав стати учнем української школи у Варшаві. Однак таке навчання було пов'язане з тим, що мені треба було виїжджати з дому за три години до початку уроків, щоб встигнути в школу на 11:00. У нас були такі уроки, як українська мова, граматики, уроки про культуру. Зараз, хоча минули роки після завершення навчання, ми зустрічаємося з моїми колишніми однокласниками. Це лишається на довгі роки.

Приємно згадує, як ми відзначали історичні події в Україні, Революцію Гідності, а ще святкові зустрічі.

Навчання в українській школі залишило назавжди слід у моєму житті. ●

Богуслав СЛИВЕРСЬКИЙ,
професор Лодзького університету

Переклад – Стефан Лашин

Фото з сайту umcs.pl

Проблеми українських вчителів в еміграції

14-15 жовтня в Любліні пройшла Міжнародна наукова конференція «Сучасні проблеми і виклики польських і українських педагогів в умовах миру і війни». Організаторами стали: Інститут педагогіки Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України, Академія Вінсента Поля в Любліні, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. Сковороди, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка та Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника в Івано-Франківську.

Одну з доповідей під час конференції виголосила професорка Лариса Лук'янова – член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, яка проводить дослідження на межі педагогіки та андрагогіки.

Встановити точну кількість українських біженців зараз нелегко, адже вона є змінною і залежить від перебігу війни та пов'язаних з нею воєнних втрат. Однак, використовуючи наявні демографічні й соціальні дані, Лариса Лук'янова повідомила, що «від початку війни (лютий 2022 року) частка тих, хто емігрував з країни, головним чином до Польщі, але також до Німеччини, Чехії, Великобританії, США, в перші місяці війни коливалася від 8 до 5 мільйонів осіб, здебільшого жінок віком 18-59 років (87%), з вищою освітою (50%). Наразі оцінюється, що в Польщі залишається від 1,3 до 3,3 млн біженців. Ті люди, які залишаються за межами країни, знайшли роботу нижче рівня своєї кваліфікації (90%) через необхідність нострифікації дипломів. Ще до початку повномасштабної війни 10-17% українських біженок працювали в освітньому секторі. З проведених серед українських біженців досліджень Польського економічного інституту, а також на основі даних агентства з працевлаштування Randstad та Інституту соціологічних досліджень в Україні випливає, що найбільшими перешкодами для працевлаштування в Польщі під час тимчасового перебування є мовний бар'єр (63%), відсутність можливості задокументувати правовий статус (61%), проблеми, пов'язані з юридичними вимогами щодо освіти в даній країні (50%) або відсутність дозволу на роботу (48%). Приблизно 30% польських фірм підтверджують готовність наймати мігрантів з України».

Вищі навчальні заклади також стикаються з цими бар'єрами, коли українські біженки з вищою освітою намагаються нострифікувати свої дипломи, щоб мати мож-

Організатори конференції

ливості працювати в освітніх установах (дитячих садках, школах). Вони дуже потрібні там не тільки як помічники вчителів, але і як професіонали у викладанні певних предметів.

Процес нострифікації триває кілька місяців і є для них дуже дорогим, оскільки навчальні заклади стягують за це плату до 4 тисяч злотих. А доглядаючи за власною дитиною, вони не мають таких коштів, щоб покрити витрати на нострифікацію. У більшості випадків вони змушені працювати на роботі, яка не відповідає їхній справжній кваліфікації і рівню освіти.

російська військова агресія, руйнуючи житлову, інфраструктуру України, унеможливорює повернення біженців на батьківщину. Розкриваючи дані Звіту УВКБ ООН «Життя на паузі: наміри та перспективи біженців та внутрішньо переміщених осіб з України», професорка Лук'янова зазначила, що українські емігранти на питання, чи планують вони повернутися до країни, відповідали:

- повернуся найближчим часом (17,1%),
- залишуся в еміграції щонайменше рік (35%),
- не планую повертатися (22%),
- повернуся, щойно закінчиться війна (25,6%).

Наразі в Польщі перебуває близько 10 тисяч українських вчителів, які, ділячись з дослідниками думкою про своє життєве становище, вказували на необхідність офіційного визнання і оцінки їхньої кваліфікації, щоб вони могли отримати роботу. Серед українських вчителів, які перебувають у Польщі, 8% мають науковий ступінь не нижче доктора наук, 60% мають магістерську освіту, а 32% – бакалаврат. Всі вони потребують психологічної підтримки (70%) та інтеграції в громаду. Їхньою турботою є також забезпечення власним дітям можливості розвитку та навчання.

З проведеної серед українських вчителів у Польщі діагностики, якою займався Інститут досліджень освіти і освіти дорослих в Україні, котрим керує професорка Лук'янова, випливає, що 42% з них планують залишитися в Польщі, 24,5% не визначилися. Повернутися хочуть 32,4% опитаних вчителів. Частина з них через труднощі з працевлаштуванням у Польщі планує змінити місце роботи, підвищити рівень освіти, щоб забезпечити собі та близьким гідні умови життя. Лише 8,1% опитаних отримали позитивний результат нострифікації дипломів про професійну освіту, тоді як 10,8% цього не досягли. ●

Сестра Анна ДРОЗД

Фото надано авторкою статті

Зустрічі з минулим, які надихають на майбутнє

Збереження спадщини, історичних пам'яток, традиції – це дуже важливий елемент культури, який потребує зусиль усіх членів суспільства. Кожного року, вже традиційно в серпні, колишні мешканці Старого і Нового Люблинця, Жукова, Горайця та околиць відвідують рідні місцевості, з яких були депортовані в рамках акції «Вісла». Спільні зустрічі – це нагода не лише згадати про минуле, але передати наступним поколінням історію, пам'ять і можливість встановити нові зв'язки та зміцнити родинні.

Врятована ікона

Під час однієї з таких зустрічей мою увагу привернула ікона Мати Божої, розміщена над престолом у храмі Преображення Господнього в Новому Люблинці. З огляду на особисті родинні зв'язки з цим місцем я поцікавилась її історією, і це виявилася Чудотворна Ікона Богородиці з XVII століття. Подальші пошуки інформації показали, що ікона була врятована провидінням в 1672 році з палаючої дерев'яної церкви і стала символом надії та відродження для місцевої громади. Вірні побудували новий храм, й ікона знайшла там належну пошану. Віруючі, які зверталися за допомогою до Мати Божої перед люблинською благодатною іконою, досвідчували її заступництва та захисту. Виявом вдячності тих, хто отримав порятунок, зцілення, опіку та благословення Пресвятої Богородиці, були переказані дари в міру своїх можливостей – хрестик, обручка тощо. Про особливе почитання Богородиці свідчать оформлені для неї вже в XVII столітті срібно-золотисті ризи (суконки з ажурними вінцями-коронами), виконані саме з дарунків жертводавців.

Ікона після депортації жителів Старого і Нового Люблинця залишилась в закритому люблинському храмі і через природне старіння, ушкодження чи попередні втручання потребувала пильного відновлення. Ретельний реставраційний процес ікони провела реставраторка д-р Малгожата Давидюк, відновивши її втрачені елементи та повернувши первісну виразність кольорів. Процес включав очищення, реконструкцію пошкоджених частин та закріплення фарби. Важливою частиною роботи було дотримання принципів збереження старовинних елементів і водночас повернення первісного вигляду обличчя Богородиці. Сьогодні продовжується реставраційний процес суконки з ажурними вінцями-коронами. Завдяки майстерності реставраторки ікона зберегла не тільки історичну й іконописну, але і духовну цінність.

Реставраційні роботи стали можливими завдяки жертвенності колишніх люблинчан, а також фінансовій підтримці Підкарпатського маршалківського управління. Це засвідчує відповідальність громади, сильне бажання зберегти культурну спадщину, яка підтримує зв'язок між ми-

нулим та сучасним, духовні цінності та об'єднує покоління. Широко дякуємо усім, хто долучився й надалі готовий продовжувати справу охорони і відновлення цінних історичних пам'яток.

За дозволом реставратора ікона зберігається в храмі Екуменічного дому соціальної допомоги в Пралківцях і доступна до молитовного почитання. Відвідуючі мають можливість пізнати її історію та досвідчити духовної опіки Богородиці.

Бажаючи долучитися до реставрації історичної пам'ятки можуть доєднатися до збірки:

Dom Ukraiński w Przemyślu
ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
nr konta 50 1600 1462 1838 9708 6000 0006
tytuł: darowizna na cele statutowe –
cerkiew w Nowym Lublińcu

20 років Екуменічному дому

В осередку протягом двадцяти років діяльності (від 2003 року) знайшло опіку, медичну та соціальну підтримку багато українців з Польщі, в тому числі люблинчан. Починаючи з лютого 2022 року, захист отримали в ньому і матері з дітьми, старші люди, хворі, люди з особливими потребами, які з огляду на воєнні дії залишили свій дім в Україні і шукали допомоги поза її межами.

В нашому домі мешканці (особи хворі, похилого віку) мають можливість скористатися різноманітними якісними послугами. Це:

- догляд медичного персоналу (медичних сестер, фізіотерапевтів, масажистів, санітарів), також при потребі – консультації за участю лікарів;
- індивідуальна програма реабілітації відповідно до потреб кожного (гімнастика, масажі класичні та лімфодре-

нажні, фізіотерапія, водолікування, світлолікування, кріотерапія, кінезіотерапія);

- повноцінне харчування з урахуванням усіх потреб;
- стандартні кімнати та зали для спільних зустрічей;
- цікаві культурні заходи, святкування, різноманітні майстер-класи, зустрічі з волонтерами, кав'ярні;
- участь у богослужіннях українською мовою.

Внутрішнє сонячне патіо, великий сад з лавочками та особливий клімат передгір'я Карпат дає можливість відпочинку та прогулянок на природі.

Запрошуємо до єдиного в Польщі Дому золотої осені з українською душею у Пралківцях біля Перемишля. В ньому створені найкращі умови, які відповідають сучасним стандартам, де можна знайти затишне місце, всесторонню опіку і сімейну атмосферу.

Ekumeniczny Dom Pomocy Społecznej
Pralkowce 231, 37-700 Przemyśl
Tel. 16 6787773
email: edps.pralkowce@gmail.com

Сестра Анна Дрозд з іконою

Підготувала редакція

Фото з Вікіпедії та uinpr.gov.ua

Історичний календар

ЛИСТОПАД

4 листопада 1884 р. народився Григорій Голоскевич, мовознавець, дослідник діалектології Поділля, член Української Центральної Ради, репресований советською владою.

Його батьківщина – село Супрунківці Кам'янецького повіту Подільської губернії (нині – Кам'янець-Подільський район Хмельницької області). Отримав духовну освіту, а з 1906-го вступив на історико-філологічний факультет Санкт-Петербурзького університету і став учнем філолога-славіста Олексія Шахматова.

У 1914-му побачила світ його головна лексикографічна праця «Український правописний словничок з короткими правилами правопису», який вмістив 30 тисяч слів.

Після закінчення університету два роки перебував у Ризі, потім повернувся в Петербург і до 1917-го працював учителем. Приєднався до української громади міста, став членом Українського клубу і осередку Товариства українських поступовців. Від української громади Петрограда його обрали до Української Центральної Ради.

У серпні 1917-го Голоскевич прибув до Києва. Деякий час працював в українському уряді, в Міністерстві народної освіти УНР, викладав у Першій українській гімназії. З квітня 1918 року розпочав роботу у правописній комісії при Міністерстві народної освіти. У 1919-му став співробітником історико-філологічного відділу Всеукраїнської академії наук, членом-редактором Комісії для складання словника живої української мови, згодом – співредактором українських наукових словників (1924–1932). Досліджував подільські говірки української мови. Став співкладачем «Російсько-українського словника Української академії наук», який Юрій Шевельов назвав «монументальним пам'ятником українського культурного відродження 20-х років».

У вересні 1928 року Рада Народних Комісарів УРСР затвердила новий український правопис. У 1929 році правопис надрукували та розповсюдили у школах, редакціях видавництва. Цей правопис ще називають «харківським», бо ухвалений був на Всеукраїнській правописній конференції, яка відбулася 1927 року в Харкові. Також відома його назва «правопис 1928 року» або «скрипниківський», оскільки народний комісар освіти Микола Скрипник затвердив його 6 вересня 1928 року. Головним

же ідеологом цього правопису був Григорій Голоскевич. Він разом з мовознавцями та письменниками Агатангелом Кримським, Всеволодом Ганцовим, Олексієм Синявським, Оленою Курило, Майком Йогансенем, Сергієм Єфремовим, Миколою Хвильовим, Михайлом Яловим, Миколою Скрипником входив до Державної комісії, створеної для укладання першого загальноукраїнського правопису.

Але вже у 1933-му цей правопис оголосили шкідливим, створеним «диверсантами від науки», щоб штучно відмежувати українську мову від російської. Правописна комісія, очолювана Андрієм Хвилю (член ВУЦВК, заступник Наркома освіти УРСР), змінила правопис, максимально наблизивши до російської мови. А майже усі фахівці, які працювали над «харківським правописом», були репресовані.

Одним із перших з цієї когорти фахівців у серпні 1929-го заарештували Григорія Голоскевича. Його звинуватили у приналежності до вигаданої ОДПУ антирадянської організації «Спілки визволення України» і засудили до п'яти років позбавлення волі.

Дослідниця Оксана Тищенко проаналізувала матеріали допитів Голоскевича, з яких видно, як з дня в день «ламався» Голоскевич. Вочевидь, психологічний тиск, можливо, фізичні тортури змусили його дати покази проти своїх колег, зокрема Єфремова, Андрієвської, Кримського, Ганцова та інших. У своєму розкритті він визнає Єфремова керівником неіснуючої СВУ.

Після оголошення вироку Голоскевич відбував ув'язнення у Ярославській в'язниці. Потім його відправили у Тобольськ, де він у 1935 році загинув за нез'ясованих обставин: чи то помер від серцевого нападу, чи то вчинив самогубство.

Його реабілітували 11 серпня 1989 року.

10 листопада 1879 р. – 145 років тому в селі Осовець на Чернігівщині народився Яків Рощепій, винахідник, конструктор.

Його могили ледь відшукали за допомогою суспільства наприкінці 1980-х, напередодні 110-річчя від дня народження. Попри те, що Яків Рощепій – творець автоматичних гвинтівків і постать рівня таких відомих конструкторів зброї, як Хайрем Максим чи Петер Пауль Маузер. Його ідеї запозичували творець кулеметів Андре Шварцлозе та винахідник пістолета-кулемета Джон Томпсон.

Рощепій походив із багатодітної селянської родини. На «відмінно» закінчив чотири класи церковно-парафіальної школи, однак для продовження навчання талановитого юнака родина не мала коштів. Ще підлітком збудував дерев'яний велосипед, за що був відзначений на земській виставці. Це сталося в 1895-му, за п'ять років до появи на Чернігівщині перших велосипедів.

А коли його призвали в армію, то на посаді збройового коваля піхотного полку в невеличкій фортеці Зегж у Варшавському військовому окрузі він прославився розробками автоматичних і самозарядних гвинтівок. У своїх моделях використовував нерухомий ствол і напіввільний затвір, що підвищувало точність зброї, тоді як наукова думка того часу традиційно спиралася на конструкції з рухомим стволом. Згодом автоматична гвинтівка Рощепія здобула велику срібну медаль на технічній виставці в Петербурзі.

Однак, коли розпочалася Перша світова війна, винахідника відправили на фронт. Причиною тому – нібито гординя директора Сестрорецького військового заводу, де Яків Рощепій працював із 1907-го: не зміг змиритися, що автором перспективних винаходів став простий рядовий солдат, виходець із бідної селянської сім'ї, який, до того ж, не бажав ділитися власним винаходом із чиновником.

Втім, війна затяглася, і восени 1915-го Якова Рощепія повернули в Сестрорецьк. Згодом він працював у Києві на заводі «Арсенал», удосконалюючи свою модель автоматичної гвинтівки.

У 1928-му представив модель автоматичної гвинтівки із коротким ходом ствола. Задля надійності використав не стереотипний патрон Вельтіщева, а дослідний. Однак саме це і стало фатальним. «У зв'язку з тим, що гвинтівка спроектована не під штатний патрон, визнати її виготовлення недоцільним», – зазначалося в рішенні науково-технічної ради. Однак через 15 років, в розпал Другої світової війни, було розроблено так званий проміжний патрон – якраз такий, на який орієнтувався у своїх розробках Яків Рощепій. Під проміжний патрон розроблялися автомат Калашникова, ручний кулемет Дегтярьова, карабін Симонова, які здобули широку славу.

Винаходи Рощепія випереджали свій час, однак виходило так, що всю славу здобували інші конструктори як радянські, так і зарубіжні, які скористалися ідеями українця.

Так, ще у 1924-му він спроектував модель самохідного зернозбирального комбайну. «Очам своїм не міг повірити, коли побачив, як по долівці рухався за допомогою пружин макет самохідного комбайна, підбирав розсіпані колоски жита й обмолочував їх, – розповідав згодом односелець Григорій Сміян. – Тоді я ще дитиною був, але зрозумів, як би добре було, щоб такий агрегат запустити на полях». Однак тодішні чиновники ідею не оцінили (в Академії наук порекомендували зосередитися на моделі причіпного комбайна), і макет опинився в музеї як зразок технічного курйозу. А самохідні зернозбиральні комбайни з'явилися на полях вже після Другої світової війни й під іншим авторством.

Тривалий час ім'я Якова Рощепія перебувало в забутті й лише публікації в центральній пресі в 1950-1951 роках привернули увагу до винахідника, йому призначили персональну пенсію республіканського значення.

Помер він 30 липня 1958-го в рідному селі. Нині на його честь названо вулицю в Осовці, а ім'я селянина-винахідника Якова Рощепія займає належне місце в історії розвитку автоматичної зброї.

11 листопада 1919 р.
– 105 років тому в Канєві на Черкащині народилася Ольга Кусенко, актриса театру та кіно, педагогиня, громадська діячка.

Її батька вбили бандити, коли маленький Олі ще не виповнилося й року. Залишившись сиротою, вона потрапила до дитячого будинку, а згодом до інтернату.

Брала активну участь у театральній самодіяльності, мріяла стати актрисою. Закінчила акторський факультет Київського театрального інституту у 1941 році.

І одразу отримала від Олександра Довженка запрошення приїхати на Київську кіностудію 22 червня. Однак того дня розпочалася німецько-радянська війна, й усі плани зруйнувалися.

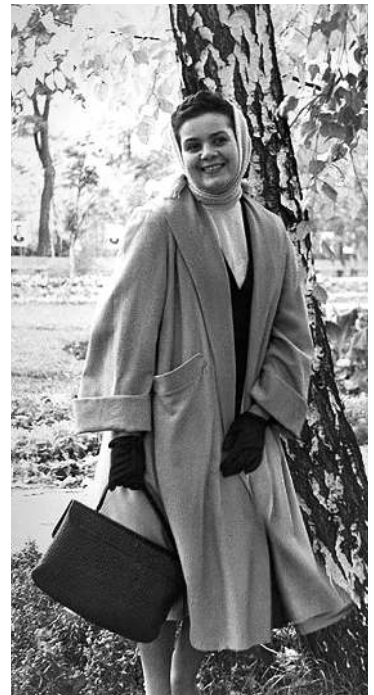
Ольга працювала санітаркою у військовому шпиталі на київській Лук'янівці, молодшою медсестрою в військово-санітарному потязі. Доглядала поранених, опікувалася бібліотекою і організовувала самодіяльність. Незабаром стала артисткою Сталінградського фронтового театру, театру 4-го Українського фронту. За її плечима на передовій було понад 450 концертів.

З 1944-го працювала в Київському українському драматичному театрі імені Івана Франка. Першою значною роботою стала роль Варі у п'єсі Антона Чехова «Вишневий сад». Вродлива актриса швидко стала однією з найяскравіших зірок театру, зігравши майже 60 ролей. Зокрема в таких знакових для «франківців» виставах, як «Свіччине весілля» (Меланка), «Циганка Аза» (Галя), «Король Лір» (Регана), «Мартин Боруля» (Марися), «Украдене щастя» (Ганна), «Фараони» (Одарка), «Ярослав Мудрий» (Інгігерда), «Кассандра» (Андромаха).

Ще в студентські роки вона була нестямно закохана в Юрія Тимошенка, відомого за естрадним образом Тарапуньки, з яким листувалася майже всі роки Другої світової війни. Після війни вони одружилися, жили у злагоді. Однак Ольга не могла мати дітей, і через 14 років сім'я розпалася. Юрій Тимошенко зійшовся з молодою естрадною співачкою Юлією Пашковською, мав двох синів. Але родинного щастя так і не здобув. Ольга ж так і не змогла простити зраду і до кінця життя прожила сама в київській квартирі на Хрещатику.

Померла 17 листопада 1997 року в Києві. «Актриса великого масштабу, із нею „пішла ціла епоха“», – так написала в короткому повідомленні про смерть актриси Ольги Кусенко одна з київських газет. Посмертно удостоєна премії ім. Марії Заньковецької.

Похована на Байковому кладовищі – майже навпроти могили Юрія Тимошенка, який пішов з життя за 11 років до того.

Адам ВЕВЬЮРКА

Фото з фейсбук-сторінки школи

Свято нашої школи у Лігниці

25 жовтня в Комплексі загальноосвітніх шкіл № 4 імені Богдана-Ігоря Антонича в Лігниці проходило чергове свято школи. Як усі свята, присвячено його пам'яті її патрона українського поета з Лемківщини Богдана-Ігоря Антонича. Але думаю: це щорічне свято також має розкрити артистичну красу наших учнів. Показати її всім причетним до лігницької школи – вчителям та іншим працівникам, батькам, учням, а також всім українцям з Лігниці. Тим, які живуть тут від 1947 року, від 2014-го та 24 лютого 2022-го. Кожна з цих хвилок по-іншому дивиться на минуле, але кожен хоче вірити, що справжні українці витримують усе горе. І так буде, бо за нами правда й воля, та допомога Господа.

Цього року свято проходило більше в атмосфері талантів патрона школи. Воно було більш «шкільним», та, щоб усі учні мали можливість взяти в ньому участь, почалося о 12-й годині. Концерт традиційно розпочався внесенням прапора школи та гімнами Польщі й України. Далі вступне слово виголосила директорка Ева Бондос, попросивши про хвилину мовчання на згадку про жертв війни в Україні. На сцені від імені Товариства випускників ліцею №4 виступив Богдан Пецушок, який привітав директорку Еву Бондос та всіх учасників цього свята.

Перш ніж почну писати про виступи артистів, хочу висловити свої міркування, як «жителі школи» дивляться на її патрона. А різниця тут – дуже велика. Для людей з України, які приїхали від початку війни, та емігрантів зі сходу України він зовсім невідомий, чужий. Я трохи розумію це, бо насправді до 2014 року на сході героями були переважно комуністи радянської України. Пізнаючи Антонича, ці люди вчать патріотизму, любові до рідного, історії свого народу. Вчать, якщо захочуть. На жаль, таких – небагато. Я це теж можу зрозуміти, адже їхнє життя тут, у Лігниці, – щоденна праця в три зміни. Сумно, що вони так важко працюють, щоб вижити. Тому це також виклик для нас – допомогти їм почуватися тут не чужими, а рідними. На жаль, нас часто відштовхує їхня російська мова. Проте я особисто знаю таких людей, які на прикладі нашого життя в Польщі повернулися в рідний світ. Отже, надія є...

Для польського середовища Антонич та його вірші – це любов до поезії, мистецтва загалом: через лірику, прозу, малярство. Але також любов до Бога та природи, де насамперед була Лемківщина. Творчість його сьогодні дуже жива, надалі сучасна. Я його уявляю, як польського поета Лесьмяна. Тому для середовища поляків його творчість дуже екологічна, і це приваблює до нього польську спільноту нашої школи.

А для нашого лемківського світу поезія Антонича, як і сам поет, є барз важна. Він од народження став сином Лемковини. Тот лемківський дар од Бога дарувала йому Новиця. В селі тим він пізнав «вшитко», што лемківське. Можна повісти што, якби не Лемковина, іншом дорогим розвинув би ся його талант. Найбарже відомі слова у вірші: «Народився Бог на саях в лемківским селі Дуклі. Пришли лемки у крисанях і принесли місяц. Круглий...». І тут можна видіти, як поет барз добрі розумів лемківський світ. По правді бив його частином і є ньом до гнески. Місяць Антонича – то лемківський хліб. Од віків лемки малі вельку пошану до хліба. Колі впала скибка хліба зо стола, каждый лемко підносив і цілував. В очах лемків то бив і є дар од Бога. Тото видів Богдан-Ігор і тоту пошану лемків до хліба вкрив в своїй поезії. Тот звичай передавано дітям, внукам і так било од поколінь. Вірю, што тот звичай не забудемо.

А для людей з України наша школа – це двері до світу, залишеного внаслідок війни, і не тільки в Україні, а свято школи – доказ, що в Польщі можна плекати все рідне. Усі події нашої школи також є інформацією про життя меншини в Польщі. Богдан-Ігор Антонич та його поезія – це також свідчення, яким було і є наше життя у Польщі. Видається, що вони бачать Антонича як дуже важливу людину для нас. Це наш етнічний Тарас Шевченко. Тому дуже важливо, що творчість Антонича відкриває двері для людей з України до нашого світу тут.

А тепер повертаюся до концерту.

Його постановницями були Зоя Лукашик (керівниця ансамблю «Криштал»), Наталія Бернацка та Беата Феш. Дуже цікавим був квіз про життя та творчість патрона школи. Молодь могла дізнатись, що справжнє прізвище Антонича – Кіт. Батько, ставши священником, змінив його на Антонич. І такої цікавої інформації було багато.

Далі виступали ансамблі початкової школи. Була також бандура й пісня Збігнєва Водецького у виконанні Наталії Бернацкої. Дуже зацікавив новий гімн школи, створений на слова Богдана-Ігоря Антонича. Напрочуд вдалою, на мою думку, була частина програми, присвячена нагородженню активних діячів нашої школи. Це насамперед члени театральнотанцювального ансамблю «Криштал», яким керує згадана вище Зоя Лукашик. Танцювальні виступи колективу поєднують українські традиції зі світом сучасним. І це приваблює молодь стати учасником ансамблю. Думаю, що це надія для нас всіх: від школи через культурне життя до життя в наших церквах, не тільки у Лігниці. Тому школа повинна надалі зберігати свою артистичну красу. І ця краса сьогодні є в її житті. Мені видається, що школа не зійде з цієї дороги, яка нас єднає не тільки і не лем на Лігничині. ●

Володимир Станчишин,
«Стіни в моїй голові.
Жити з тривожністю
та депресією».
Віхола, 2020. – 192 с.

Дарина ПОПІЛЬ

Здолати стіни всередині себе

Наш психологічний стан так само важливий, як і фізичний. На жаль, досить великий відсоток українців досі зволікає зі зверненням по психологічну допомогу чи підтримку, коли цього потребує. Деякі люди вважають, що в терапію йдуть лише слабкі люди, або що визнати якусь свою проблему соромно.

Книга «Стіни в моїй голові. Жити з тривожністю та депресією» доступно та просто допоможе ознайомитись з тим, як ефективно собі допомогти, особливо в непростий для сучасних українців час. А також проведе трохи за куліси терапії та пояснить найважливіші її моменти.

У першому розділі книги автор знайомить нас з поняттям тривоги дуже різносторонньо. Яка тривога є шкідливою та деструктивною, а яка є корисною для нас, а часто навіть необхідною для виживання? Чи можемо ми позбутись тривоги (спойлер: ні, але можемо навчитись бути щасливими попри тривогу). Кожен з нас в тій чи іншій мірі тривожний, у кожного свої причини та масштаби цієї тривоги, але важливо не давати їй себе руйнувати, а вміти з нею жити або ж навіть робити так, щоб наша тривожність працювала на наше благо.

Наступна частина видання описує природу панічних розладів. Цей розділ книги буде особливо цінним для тих людей, хто лише стикнувся з панічними атаками і поки що не розуміє до кінця механізму їхньої дії та як собі з ними дати раду. Психолог пояснює, чому наш організм входить у такі стани та як їх попередити. Коли наш організм виснажений, то починає працювати в режимі виживання, у такому режимі ми начебто весь час тікаємо від якоїсь загрози (ніби на нас в будь-який момент може напасти лев або в теперішніх реаліях впасти ракета). Панічна атака – це своєрідний збій у нашій виснаженій системі, коли фізично небезпеки нема, а нервова система дає сигнал, що є, і ми починаємо проживати панічний напад.

З власного досвіду знаю, якщо людина не розуміє, що таке панічна атака, і це вперше з нею відбувається, – це дуже страшно, відчуття, наче помираєш і нічого не можеш вдіяти. Набагато легше справлятися з цими нападами, коли розум вже має інформацію, що відбувається і що реальної загрози для життя немає.

Третій розділ присвячений соціальним фобіям. Знову ж таки, тут почерпнемо інформацію, до якого ступеня тривожність щодо соціального життя може бути для нас корисною, а коли вона вже настільки перешкоджає нам жити, що мусимо починати з нею працювати.

З одного боку, сильна тривожність, наприклад, перед публічним виступом, може нас спонукати просто ідеально підготуватись до нього, удосконалювати щоразу свої здібності як публічного промовця, до деталей продумати свій образ та вигляд. Це все піде на користь нашому виступу. З іншого боку, якщо ця тривожність настільки потужна, що ми щоразу переживаємо надмірно негативні емоції або навіть готові відмовитись, наприклад, від своєї кар'єри, якщо вона пов'язана з публічними виступами, то це вже впливає на якість нашого життя.

Якщо ви самі не страждаєте від соціальної фобії, цей розділ спонукатиме задуматись, як важко може бути людям довкола нас. Безліч людей живуть у постійному страху покинути власний дім чи проїхатись громадським транспортом. Якщо щось подібне переживає хтось з наших близьких чи знайомих, важливо розуміти, як його підтримати.

Четверта частина книги занурює нас у непростий світ обсесивно-компульсивного розладу (ОКР). Аж 2,5% людей у світі мають цей розлад. Він дуже складний. На жаль, за допомогою люди з ОКР звертаються приблизно за 7,5 років опісля виникнення перших нав'язливих думок.

Обсесія – нав'язлива думка, що приходить до нас в голову незалежно від нашого бажання і приносить з собою величезне відчуття тривоги. В одній із серій серіалу «Друзі», коли в музеї Роса усі працівники представлялись і розповідали про себе, один пан сказав: я такий-то і я мушу стільки-то разів клацнути вимикачем світла у приміщенні перед тим, як з нього вийти, інакше уся моя родина помре. В цей момент це було смішно, «Друзі», в принципі, комедійний серіал. Але насправді, якщо вдуматись, то у цього випадкового персонажа дуже серйозний ОКР, який, скоріш за все, йому сильно перешкоджає нормально функціонувати.

Нав'язливі думки ведуть до нав'язливої поведінки. Як-от у описано у ситуації вище. У чоловіка виникає тривожна думка, що його найближчі можуть померти, думка викликає дуже сильну тривогу, і щоб її заспокоїти, він придумує собі дію: поклати 10 чи 20 разів вимикачем світла. Він це регулярно починає повторювати. Йому здається, що якщо він не буде цього робити, то може статись непоправна трагедія.

Опісля прочитаного розділу нам буде набагато легше зрозуміти ОКР і в разі потреби розпізнати його у себе або в когось з оточуючих. Знання та розуміння проблеми – це вже перший крок до її вирішення.

На мій погляд, найважливішим та найбільш потрібним для українців зараз у книзі є 5-й розділ про посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Книга була написана до повномасштабного вторгнення, але війна в Україні триває з 2014 року, тому вже у цьому виданні автор багато пише про ПТСР, власне, у контексті війни та військових, що його переживають.

До речі, у 2022 році Володимир Станчишин випустив книгу «Емоційні гойдалки війни. Роздуми психотерапевта про війну», де вже безпосередньо є багато інформації та порад, як давати собі раду з емоціями під час війни. Ми неодмінно ознайомимось і з цим виданням та також напишемо на нього рецензію.

18. ➔

Повертаючись до ПТСР, особисто для мене, цей розділ став найбільш інформативним, і так насправді, мабуть, кожен мав би його прочитати. Базові знання щодо ПТСР можуть зіграти дуже важливу роль в житті, і навіть це життя комусь врятувати. Майже у кожного з нас зараз є родичі, друзі, знайомі, які пережили якісь дуже сильні травматичні події. Ми повинні знати, як саме можна поводитись з такими людьми, що варто робити і говорити, а що ні.

З цього розділу ми довідаємось, що спеціалісти розрізняють малі та великі травми. Спричинити ПТСР може лише велика травма, тобто, наприклад, загибель друга на наших очах, зґвалтування, катування. З депресії за певних обставин людина може вийти самостійно, з підтримкою близьких, самоосвітою. ПТСР же самостійно не минає, його необхідно лікувати зі спеціалістом. Важливо це усвідомлювати, щоби вміти правильно допомогти людям з ПТСР.

Шоста частина книги – про депресію. Насправді цей розділ хотілось би дати прочитати усім тим, хто сміється з депресії і любить казати щось на кшталт: та яка там депресія, в тебе просто забагато вільного часу. Або ж: у мій час ніяких депресій не було, всі жили якось і працювали, понавидумували собі зараз. Чи: та не будь слабаком, займись собою, ти просто лінивий/лінива. І ще: важка праця та спорт лікує будь-яку депресію, а терапія для слабаків.

Довкола депресії досі кружляє дуже багато міфів і стереотипів. Це заважає ефективно працювати з депресивними станами. А через висміювання депресії, невідання її багатьма людьми (часто старшим поколінням) хворобою, люди соромляться зізнатись, що в них депресія, не розпочинають відповідного лікування, і це має фатальні наслідки, а нерідко і летальні.

Розуміння того, що депресія – це не просто лень чи поганий настрій, а серйозна хвороба, необхідне для того, щоб не легковажити проблем інших. Наші усміхнені близькі чи друзі можуть вдало маскувати своє жакливе самопочуття, важливо бути уважними та чуйними до оточуючих, це може врятувати комусь життя.

Заключний розділ розповідає про психотерапію. Він буде неймовірно цікавим як для тих, хто вже у терапії, так і для тих, хто ніяк не може наважитись на неї. Адже довкола психотерапії також кружляє багато міфів, побоювань, непевностей.

Володимир Станчишин привідкриває для нас завіси світу психотерапії, розповідає про те, як повинні формуватись відносини «терапевт-клієнт». Що прийнятне у такій комунікації, а що недопустиме. Дуже важливо знайти «свого» психолога, свій спосіб терапії. Велика кількість людей піде раз до психолога і розчарується в терапії загалом, бо «щось не те». А насправді ж іноді просто треба запастись терпінням і знайти властивого спеціаліста.

Підсумовуючи, «Стіни в моїй голові. Жити з тривожністю та депресією» можна сприймати як посібник з базової психології на тему найчастіших розладів, що пов'язані з тривогою. Видання написано доступно та легко, для звичайних людей, а не психологів. Неймовірно приємно, що книги такого рівня пишуть саме українські спеціалісти, особливо зараз, коли усі українці, в тій чи іншій мірі, потребують, як ніколи, психологічної підтримки. ●

ОГОЛОШЕННЯ

Управа Кошалінського відділу ОУП та управи гуртків ОУП у Кошаліні, Колобжегу і Щецінку запрошують на

6-й Огляд українського кіно 2024

Prezentacja filmów ukraińskich odbędzie się w miejscowościach:

Kołobrzegu, Szczecinku, Białogardzie, Sławnie, Darłowie

KOŁOBRZEG, Kino Wybrzeże, ul. Łopuskiego 24

24 listopad 2024 (niedziela), godz. 12.00 – film pt. Uprowadzona księżniczka (film animowany dla dzieci)

1 grudnia 2024 (niedziela), godz. 12.00 – film pt. Smak Wolności (komedia)

SZCZECINEK, Samorządowa Agencja Promocji i Kultury, ul. Wyszyńskiego 65

24 listopad 2024 (niedziela), godz. 12.00 – film pt. Smak Wolności (komedia)

30 listopad 2024 (sobota), godz. 12.00 – film pt. Snajper. Biały Kruk (sensacyjny, wojenny)

8 grudnia 2024 (sobota), godz. 12.00 – film pt. Uprowadzona księżniczka (film animowany dla dzieci)

BIAŁOGARD, Centrum Kultury i Spotkań Europejskich, ul. 1 Maja

14 listopad 2024 (czwartek), godz. 18.00 – film pt. Snajper. Biały Kruk (sensacyjny, wojenny)

30 listopad 2024 (sobota), godz. 12.00 – film pt. Uprowadzona księżniczka (film animowany dla dzieci)

SŁAWNO, Sławieński Dom Kultury, ul. Augusta Cieszkowskiego 2

23 listopad 2024 (sobota), godz. 16.00 – film pt. Snajper. Biały Kruk (sensacyjny, wojenny)

30 listopad 2024 (sobota), godz. 16.00 – film pt. Uprowadzona księżniczka (film animowany dla dzieci)

DARŁOWO, Darłowski Ośrodek Kultury Kino Bajka, ul. Morska 56

19 październik 2024 (sobota) godz. 18.00 – film pt. Smak Wolności (komedia)

1 grudzień 2024 (niedziela), godz. 19.00 – film pt. Snajper. Biały Kruk (sensacyjny)

8 grudzień 2024 (niedziela), godz. 12.00 – film pt. Uprowadzona księżniczka (film animowany dla dzieci)

Pokazy niekomercyjne. Wstęp wolny!

Współorganizatorem VI Przeglądu Kina Ukraińskiego jest Centrum Kultury 105 w Koszalinie, Regionalne Centrum Kultury im. Zbigniewa Herberta w Kołobrzegu, SAPIK w Szczecinku, Centrum Kultury i Spotkań Europejskich w Białogardzie, Sławieński Dom Kultury w Sławnie, Darłowski Ośrodek Kultury Kino Bajka w Darłowie.

Przegląd otrzymał wsparcie Urzędu Marszałkowskiego w Szczecinie.

**Катехитичний відділ Ольштинсько-Гданської єпархії запрошує на
XXIV Єпархіяльний огляд релігійної творчості УГКЦ в Гурові-Ілавецькому**

Місце: актовий зал Комплексу шкіл з УМН. Термін проведення: 16.11.2024.

Реєстрація учасників: від 19:00. Початок: о 10:00

Від імені організаторів – о. Іван Лайкіш, директор Катехитичного відділу

● **УВАГА!**

Повідомляємо, що з нового року вартість газети «Наше слово» змінюється. Збільшення витрат на друк, щорічне збільшення витрат на висилку, підвищення мінімальної заробітної плати, інфляція змушує видавця підвищити ціну за один примірник тижневика на 2 злотих у 2025 році (зараз це 5 злотих за один примірник). Нагадаємо, останнє підвищення відбулося у 2021 році.

● **Будівельна ділянка в Перемишлі, на якій розташовано торговий павільйон, котрий віддаю в оренду.**

Тел. 504-450-652 (дзвонити з 18:00 до 21:00).

30 жовтня на 86-му році життя відійшов у вічність мешканець Круклянок, багаторічний віїт цієї гміни, активний організатор місцевих українських культурних і церковних ініціатив не лише в гміні Круклянки

+ СТЕПАН ЦАЛКА

Дружині Покійного Анні, заслуженій вчительці української мови, активній членкині ОУП, багаторічній голові круклянського гуртка Об'єднання, сином Адамові й Петрові з родинами та близьким складаємо слова співчуття, єднаючись і схиляючи голови в спільній скорботі та сумові. Хай вармінсько-мазурська земля, в якій 2 листопада на цвинтарі в Круклянках спочив Покійний після останнього прощання в рідному круклянському храмі УГКЦ, що його будував разом з громадою, буде Йому пухом, як рідна материнська і батьківська.

Голова, управа і рада Ольштинського відділу ОУП

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** pełniący obowiązki redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotokład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

XXI

**Огляд
української
співаної поезії**

**та авторської
і сучасної пісні**

**30 листопада 2024
год. 10:00**

**Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st.
im. F. Chopina w Olsztynie
(ul. Kościuszki 39)**

Zadanie współfinansowane
ze środków Samorządu
Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Organizator / Współorganizator

Patronat medialny

Наше Слово